

فرمول جذب سرمایه خارجی به گردشگری

با برگشت تحریم‌ها و خروج آمریکا از برجام بسیاری از امیدها برای جذب سرمایه‌های خارجی به گردشگری که به دلیل برجام و لغو تحریم‌ها زنده شده بود، از میان رفت و گویا این اتفاق موجب شد فرآیند جذب سرمایه خارجی با اخلال مواجه شود و به خانه اول برگردد؛ اتفاقی که البته معاون سرمایه‌گذاری و طرح‌های سازمان میراث‌فرهنگی آن را نپذیرفته و معتقد است سرمایه‌گذاران گردشگری از ایران نرفته‌اند. این درحالی است که برخی از فعالان حوزه گردشگری بر این عقیده‌اند که میزان سرمایه‌گذاران گردشگری خارجی نه تنها کاسته شده بلکه بسیاری از آنها به دلیل فشارهایی که آمریکا به ایران و سایر کشورها درباره ارتباط با ایران آورده، از تصمیمی که قبل از برجام مبنی بر سرمایه‌گذاری داشتند، برگشته و انصراف داده‌اند.

باتوجه به شرایط اجتناب‌ناپذیر کنونی سوالی که مطرح می‌شود این است که آیا راهکارهایی وجود دارد تا همچنان سرمایه‌گذار خارجی برای سرمایه‌گذاری ایران را مقصد مناسبی بداند؟ به هر روی برای توسعه گردشگری لازم است همچنان زمینه‌هایی فراهم شود تا سرمایه‌های خارجی به کشور روی خوش نشان دهند. کارشناسان، صاحب‌نظران و فعالان گردشگری به ۴ فرمول مهم برای فراهم کردن شرایط برای جذب سرمایه خارجی اشاره می‌کنند: «جذب سرمایه داخلی به گردشگری و توسعه گردشگری داخلی»، «تدوین مجدد قانون جذب سرمایه‌گذار خارجی»، «ارائه گارانتی‌های دولت به سرمایه‌گذار خارجی» و «پوشش گردشگری در صندوق ضمانت‌نامه صادرات». آنها بر این باور هستند که باتوجه به این موارد البته با چاشنی ثبات سیاسی داخلی و بین‌المللی می‌توان امیدوار بود که همچنان سرمایه‌گذاران خارجی باوجود تحریم‌ها و فشارهای آمریکا تمایل داشته باشند سرمایه خود را به ایران بیاورند و سرمایه‌گذاری‌های سودآوری داشته باشند.

سرمایه‌گذاری محرمانه!

چنانچه اشاره شد، خروج آمریکا از برجام و بازگشت تحریم‌ها موجب شده بسیاری از مدیران و مقامات عالی‌رتبه کشورهای بزرگ که پس از برجام مشتاقانه به دنبال همکاری و سرمایه‌گذاری در ایران بودند، دیگر تمایلی به ادامه همکاری و سفر به ایران نداشته باشند؛ اتفاقی که دامن‌گیر بسیاری از سرمایه‌گذاری‌های خارجی در ایران شده و بسیاری از آنها یا متوقف شده یا شروع نشده به خط پایان خود رسیده‌اند. از جمله پروژه‌های بزرگی که تا قبل از خروج آمریکا از برجام با استقبال خوبی از سوی سرمایه‌گذاران خارجی مواجه شده بود «صد هتل - صد کسب‌وکار» بود؛ پروژه‌ای که قرار بود دریچه تازه‌ای را مقابل صنعت هتل‌سازی در ایران باز کند.

غلام حیدر ابراهیم بای سلامی که دبیر اجرایی همایش سرمایه‌گذاری «صد هتل، صد کسب‌وکار» بود، با اشاره به این پروژه که قرار بود ۱۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی در آن صورت گیرد، می‌گوید: «زمانی که چنین پروژه‌ای آغاز شد شرکت‌های بزرگ اروپایی و آسیای شرقی در همایش بین‌المللی سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری شرکت کردند؛ اما بعد از خروج آمریکا تقریباً هیچ کدام مدیران عالی‌رتبه این کشورها برای ادامه مذاکرات به ایران نیامدند.» او از مقامات عالی‌رتبه زیادی از کشورهای آلمان، اسپانیا، ایتالیا و... می‌گوید که مشتاقانه تا قبل از آنکه تصور کنند سفر به ایران، سفر آنها به آمریکا را با مشکل همراه می‌کند، به ایران آمدند: «بسیاری از کشورهایی که مجموعاً تا ۱۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری پیشنهاد داده بودند، سرمایه‌های

خود را به ایران نیاوردند. حتی شرکتی بود که می‌خواست تا ۲ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری کند اما این پیشنهاد تا قبل از تحریم‌ها بود.»

ابراهیم بای‌سلامی همچنین به سرمایه‌گذاری اشاره می‌کند که هنوز هم باوجود تحریم‌ها باقی‌مانده‌اند؛ اما به شرط آنکه فعالیت آنها به صورت محرمانه صورت گیرد: «در هر صورت باز هم نمی‌توان گفت تمام سرمایه‌گذاران از سرمایه‌گذاری پشیمان شده‌اند. متأسفانه سرمایه‌گذاران بزرگ رفته‌اند؛ اما برخی از سرمایه‌گذاری که تا ۲۰۰، ۳۰۰ میلیون دلار حاضر به سرمایه‌گذاری هستند، باقی مانده‌اند و اکثرشان اعلام کرده‌اند که باید مراودات به صورت محرمانه صورت گیرد.»

شرط «لزوم رضایت سرمایه‌گذار داخلی»

توجه به سرمایه‌گذار داخلی و بهبود گردشگری داخلی از جمله راهکارهای مهمی است که کارشناسان گردشگری به آن باور دارند و معتقد هستند اگر این دو بخش در حوزه گردشگری بهبود یابد ناخودآگاه سرمایه‌گذار خارجی نیز تمایل پیدا خواهد کرد تا در ایران به دلیل سودی که دارد سرمایه‌گذاری کند؛ بدون آنکه موضوع تحریم‌ها برایش حائز اهمیت باشد. علی‌اصغر ظریف‌کار، عضو کمیسیون گردشگری اتاق بازرگانی ایران با تأکید بر این موضوع به «دنیای اقتصاد» می‌گوید: «چه در شرایط کنونی که تحت فشار تحریم‌ها قرار داریم و چه در شرایطی که اوضاع از این بهتر بود آنچه برای جذب سرمایه‌گذار خارجی اهمیت دارد و نمی‌توان آن را کتمان کرد، ایجاد رضایت برای سرمایه‌گذار داخلی است.»

او به این موضوع اشاره می‌کند که وقتی سرمایه‌گذار داخلی این اطمینان را دارد که سرمایه‌اش حفظ و به سوددهی در حوزه گردشگری می‌رسد، در این زمان است که سرمایه‌گذار خارجی نیز احساس امنیت و سرمایه‌اش را وارد ایران می‌کند: «سرمایه‌گذار با دیدن این شرایط است که انگیزه خواهد یافت؛ اما در حال حاضر می‌بینیم قوانینی وجود دارد که حتی برای سرمایه‌گذار داخلی هم دائماً در حال عوض شدن است و این اطمینان برای سرمایه‌گذار داخلی هم باقی نمی‌ماند. در حالی که سرمایه‌گذار خارجی دائماً در حال رصد کردن است، نمی‌توان امیدوار بود که او ریسک کرده و به ایران به عنوان مقصدی فکر کند که در آن سرمایه‌گذاری خواهد کرد.»

رئیس کمیسیون گردشگری اتاق بازرگانی شیراز همچنین معتقد است سیگنال‌های مثبت از طرف سرمایه‌گذار داخلی و گردشگر داخلی به سرمایه‌گذار خارجی خواهد رسید و باید این سیگنال‌ها تقویت شود: «اگر شرایط به گونه‌ای مهیا شود که گردشگری داخلی رونق یابد و از سوی دیگر تسهیلاتی برای سرمایه‌گذار داخلی ایجاد شود که در این زمینه سرمایه‌گذاری کند خود به خود رونق گردشگری را به ارمغان خواهد آورد انگیزه‌ای می‌شود برای ورود سرمایه‌گذار خارجی. سرمایه‌گذار خارجی تنها به دنبال سود است و اگر ببیند کشوری با وجود تمام محدودیت‌ها دارای رونق اقتصادی بوده قطعاً برایش تحریم‌ها و مسائل دیگر بی‌اهمیت می‌شود و سرمایه‌اش را وارد می‌کند.» او در ادامه به موضوع بهبود سیستم‌های حمل‌ونقل نیز اشاره می‌کند و می‌گوید: «گردشگری ارتباط مستقیمی با حمل‌ونقل دارد. تا زمانی که خدمات حمل‌ونقل هوایی، زمینی، ریلی و... درستی نداشته باشیم نمی‌توان توقع داشت گردشگری رونق یابد.» به گفته ظریف‌کار، از جمله گام‌هایی که می‌تواند موثر در زمینه رونق سرمایه‌گذاری و گردشگری داخلی باشد، توجه به تعطیلات آخر هفته است. به باور او اگر تعطیلات آخر هفته از یک روز

به دو روز برسد می‌توان امیدوار بود که در آینده‌ای نزدیک شاهد رونق گردشگری داخلی باشیم؛ اتفاقی که نتیجه‌اش افزایش سرمایه‌گذاری داخلی و در نهایت سرمایه‌گذاری خارجی است.

استفاده از پتانسیل قانون به نفع سرمایه‌گذاری

اما موقعیت حال حاضر ایران به گونه‌ای است که شاید بتوان با کمک قوانین و ارائه تسهیلات گوناگون شرایط حاکم را بهبود بخشید. بنابراین دولت باید به دنبال راهکارهایی باشد تا از طریق آن بتواند ضعف تحریم‌ها را پوشانده و همچنان سرمایه‌گذار خارجی را مجاب کند سرمایه‌اش را بدون نگرانی به ایران بیاورد. علی اصغر شالبافیان، استاد دانشگاه، به ارائه راهکارهایی در این زمینه می‌پردازد و می‌گوید: «لازم است از پتانسیل‌های قانون برای جذب سرمایه‌گذار بهره برد. برای این موضوع بهتر است قوانینی تازه برای جذب سرمایه‌گذار خارجی تدوین شود. بخش حاکمیت باید شرایط را برای ورود سرمایه‌گذار خارجی تسهیل کند.» او راهکار دیگر را ارائه ضمانت‌نامه‌های دولتی می‌داند و ادامه می‌دهد: «دولت باید به سرمایه‌گذار خارجی این اطمینان را بدهد که در صورت هر اتفاقی دولت تضمین خواهد کرد سرمایه اولیه را به او برخواهد گرداند و اصل سرمایه در خطر نیست. در این شرایط سرمایه‌گذار خارجی با اطمینان بیشتری حاضر می‌شود سرمایه‌اش را به ایران بیاورد.»

شالبافیان راه حل دیگر را این می‌داند که صندوق ضمانت صادرات ایران بخش گردشگری را نیز تحت پوشش خود قرار دهد: «متأسفانه صندوق ضمانت صادرات ایران با وجود آنکه گردشگری نیز در بخش صادرات تعریف می‌شود، این بخش را تحت پوشش قرار نداده است. در صورتی که اگر بتوان مزیت‌های بیمه‌ای برای پوشش نوسانات درآمدی ایجاد کرد، می‌توان سرمایه‌گذار خارجی را جذب کرد.» البته این کارشناس گردشگری بر این باور است در هر صورت جذب سرمایه‌گذار خارجی کار ساده‌ای نیست و باز هم نمی‌توان چندان امیدوار بود با وجود چنین ساز و کارهایی بتوان سرمایه‌گذار خارجی جذب کرد؛ چراکه در هر صورت لازمه جذب سرمایه‌گذار خارجی، ثبات سیاسی داخلی و بین‌المللی است. بسیاری از صاحب‌نظران و فعالان گردشگری بهترین راهکار دور زدن تحریم‌ها را رونق بخشیدن به گردشگری می‌دانند؛ اتفاقی که نیاز به سرمایه‌گذاری، برنامه‌ریزی، مدیریت و... دارد. البته این نیازها باز هم بدون کمک دولت امکان‌پذیر نیست. جذب سرمایه چه داخلی و چه خارجی باید به گونه‌ای باشد تا انگیزه‌های لازم در سرمایه‌گذار ایجاد شود؛ انگیزه‌هایی که کمک کند سرمایه‌گذار با اطمینان سرمایه‌اش را وارد این حوزه کرده و این اطمینان را در ادامه داشته باشد که سرمایه‌اش به‌علاوه سوددهی ایده‌آل، به او بازخواهد گشت.

منبع: آزاده باقری - خبرگزاری دنیای اقتصاد